

ARTITYD

HANDLEDNING

AV: NINA OLIVIER

ARTITYD - SYFTE

ARTityd erbjuder en unik serie program för elever i högstadiet och gymnasiet om konst i och ur ett samtidsperspektiv. Alla program i satsningen ARTityd har sin utgångspunkt i tydliga kopplingar till innehållet i Lgr 11 och Lgy 11. Genom att belysa samtidskonsten på ett lättbegripligt sätt och med ett tilltal riktat till målgruppen, tillgängliggörs konsten och dess begrepp. ARTityd visar bredden av konst idag och hur man arbetar som konstnär i en modern kontext, men kopplar också tillbaka till konsthistorien och synliggör hur konst från en tid inspirerar och påverkar konst i en annan tid. ARTityd är ett kompletterande material för bildundervisningen som bidrar till att visualisera ord, begrepp och processer inom konsten.

OM ARTITYD - TRE OLIKA PROGRAMSERIER

Under den övergripande titeln ARTityd döljer sig tre programserier för tv och webb: ARTityd, ARTityd Ateljen och ARTityd Perspektiv.

ARTITYD

8 avsnitt x 30 minuter

Konstnärerna vi möter i serien undersöker sin samtid, och verkar i den utifrån sina uttryckssätt. Vi får följa dem genom deras arbetsprocesser - när de inspireras, planerar, skapar och gestaltar. Vi följer dem i ateljéerna, på museum, i gallerier och i andra sammanhang där konst utövas och finns, både nationellt och internationellt, och i möten med andra aktörer. Serien är en aktuell och angelägen resa genom konsten av idag och dess roll som uttrycksmedel i dagens samhälle. Den visar hur konsten och dess utövare vill väcka tankar om skapande och kommunikation med hjälp av visuell gestaltning.

AVSNITT I SERIEN:

CATTI BRANDELIUS

Catti Brandelius är en *performanceartist och konstnär* utbildad vid Konstfack i Stockholm och framförallt känd för sitt alter ego *Miss Universum*.

I programmet följer vi Brandelius när hon blir Elitakrobaten – en fysisk rollkaraktär inspirerad av den rumänska elitgymnasten Nadja Comaneci. Brandelius utmanar sina fysiska förmågor och frågar sig vad som är rimligt för den mänskliga kroppen att göra.

Frågeställningarna i programmet rör sig bland annat kring ålder, hur vi dömer andra människor, hur

andra i vår omgivning har fördomar gentemot oss och vilka förväntningar vi har på oss, men också om hur vi sätter gränser för oss själva och hur man kan bryta mot dem. Vem är det egentligen som bestämmer vad vi kan och inte kan göra?

Brandelius använder sin kropp som ett verktyg i sitt skapande då hon arbetar med alter egon och på ett lekfullt sätt låter dessa få tillgång till delar av henne själv och förstärka dem.

SIROUS NAMAZI

Sirous Namazi är en svensk konstnär, vars arbeten främst rör sig inom *konceptkonst och minimalism*. I sin konst arbetar han bland annat med vardagliga föremål, utanförskap och identitet.

När Namazi var sju år slogs hans barndomshem i spillror av en organiserad mobb i Iran. Klockslaget 12.30 är minuten innan mobben stormade in i huset. I verket 12.30 återskapar Namazi delar av hemmet med hjälp av fyra bleknade fotografier av förödelserna och familjemedlemmars olika minnesbilder. Dramat, menar Namazi, ligger i att objekten skapas ur olika minnesbilder vilket ger orealistiska proportioner. Verket ställs ut på podier som utgrävda objekt. Utrymmet mellan objekten i utställningen är en viktig del av verket. Tomheten berättar om allt som inte finns där.

Frågeställningar i programmet handlar om hur vi minns och hur objekt kan förvrängas i minnet. Går det att återskapa minnesbilder så att de liknar det som var? Hur kan man använda konsten och sitt konstnärskap för att bearbeta personliga trauman?

Namazi arbetar utifrån enkla blyertsskisser via tredimensionella datorbilder till färdiga objekt som tillverkas utifrån hans instruktioner.

MATTI KALLIOINEN & LISA JONASSON

Matti Kallioinen är främst känd för sina *installations- och performanceverk*. Lisa Jonasson har gjort konst som *text-performance, screentryck och collage av pappersklipp*. Tittaren får möta konstnärerna i deras vardagsliv. Från arbetet i den gemensamma studion, till förberedelser inför utställningar på väletablerade gallerier eller på tunnelbanestationer.

Frågeställningar i programmet rör bland annat vad som inspirerar konstnärerna, hur det kommer sig att de vill arbeta med konst, vad de vill förmedla och hur man förenar konstnärskap med vardagsliv.

Kallioinen arbetar ofta med tekniska hjälpmedel i sin konst och låter sina verk bli fysiska med både ljud, rörelse och bild.

Jonasson arbetar mycket med collage, både i papper men också i trä och utforskar gärna kroppar och silhuetter i sina färgglada verk.

MARIA FRIBERG

Maria Friberg arbetar med *fotografi och video*. Hon målar med människor och ting och räds inte arrangemang på gränsen till det omöjliga för att få exakt den bild hon vill ha. Friberg har ofta kallats feminist och hon har slagit igenom internationellt med sina bilder av män - ofta i kostym, vilsna - vars makt på något sätt tagits ifrån dem. I programmet följer vi konstnären då hon har sin första separatutställning i London, när hon åker till Tärnaby och fotograferar sopberg och när hon reser för att träffa sin pappa som hon sällan hälsar på.

Frågeställningar vi möter i programmet kretsar runt mansbilden och att få lov att vara människa. Friberg arbetar med ett team bakom sig som hjälper henne att arrangera modeller och föremål så att hon ska få den bild hon vill ha. Hon målar med verkligheten och fångar sitt verk i ett fotografi snarare än att måla med färg och fånga verket på duk.

GRAFFITI OCH GATUKONST

I det här programmet möter vi *Dotse* och *Emmilou*, två konstnärer som förts samman tack vare bådas brinnande intresse för graffiti. Vi följer dem i deras vardag och i kampen att få utöva sin konst. Emma Simu (Emmilou) har länge kämpat för den omdiskuterade Märstaväggen och rätten att få uttrycka sig. För henne är graffiti lika mycket konst som andra konstarter och drömmen är att kunna försörja sig på den. Jonatan Salomonsson (Dotse) är en ung multikonstnär som plockade upp sprayburken redan i elvaårsåldern. Han kämpar med att hinna med skolan parallellt med sin stora passion, graffiti.

Frågeställningar vi möter i programmet handlar om hur man ska göra för att få hålla på med det man vill i livet, om huruvida graffiti är konst eller vandalism eller om det kan vara både och, om varför graffiti är så kontroversiellt, om skillnaden mellan fin och ful konst och om en laglig graffitivägg kan hjälpa till att göra graffiti mer laglig generellt.

Både Dotse och Emmilou arbetar utifrån skisser som de sedan för upp på en vägg med hjälp av sprayburken.

VICTOR MARX

Victor Marx är en *politisk arkitekt* och *konstnär* som driver arkitekt- och byggnationsföretaget Marx Arkitektur. Han är en av drivkrafterna bakom kulturhuset Cyklopen i Högdalen. Hans konst och gatukonst är politisk och han konfronterar myndigheter och ifrågasätter svensk lagstiftning. För Marx är skapandet kollektivt och med hjälp av sin krets av konstnärer och aktivister, påbörjar han byggen av flera nya konstprojekt kopplade till boende och rättigheter, miljö och klass samhälle.

Frågeställningarna i programmet handlar om vem som har rätt att påverka och utveckla samhället och om vilken och vems kulturyttring som ska få ta plats i det offentliga rummet. Marx arbetar med arkitektoniska verk i det offentliga rummet.

SAADIA HUSSAIN

Saadia Hussain är utbildad vid konstskola i Pakistan och vid Konstfack. Hon arbetar som *konstnär, konstnärlig ledare, konstpedagog och illustratör* i konstnärskollektivet Corners där man ställer sig frågan vad ett hem är. I programmet möter vi Hussain när hon leder en workshop för tjejer i Fittja, vi följer med henne till konstskolan i Pakistan, till ett projekt i Italien och ett annat i Hallunda.

Frågeställningar vi möter i programmet handlar om hem, om vad hem är, om hem kan sträcka sig utanför gränser, vad konst är för folket, om kamper kopplade till förflyttningar, om möten, platser, resor, ursprung och identitet.

Hussain arbetar främst med illustrationer, färg och med sprayfärg, men även med installationer, ofta i offentliga miljöer.

KULTIVATOR KONSTKOLLEKTIV

Kultivator Konstkollektiv är ett konstnärs- och jordbrukskollektiv med Mathieu Vrijman, Malin Lindmark Vrijman och Henric Stigeborn. Projektet är ett experimentellt samarbete mellan *ekologiskt jordbruk och bildkonst*.

Kultivators konst vävs samman med livet på gården på Öland. Djurskötsel, konstmöten och undervisning bryts av med resor till storstäder. Kultivator tar med landsbygden till storstaden och gör konst som visar att människan är en del av ett kretslopp. Deras konst är politisk och närmar sig aktivism, både inom och utanför konstvärlden.

Frågeställningar i programmet rör hållbarhet, att leva närmre naturen, att visa att människan är en del av kretsloppet och att skapa en bättre värld att leva i. Kultivator arbetar med jordbruk, kor och jordbruksmaskiner i sina verk för att bland annat väcka medvetenhet om jordbrukets betydelse för alla.

ARTITYD ATELJÉN

4 avsnitt x 8.30 minuter

I ARTityd ateljén får vi möta konstnärer på deras hemmaplan och se hur de arbetar för att få fram sina uttryck. Genom språk och skapande förklarar konstnärerna hur deras idéer blir verklighet och tittaren får följa processen i en konstnärs arbetes från start till slut. Vi ser hur de gestaltar sina uttryck för att förmedla ett budskap - från den första inspirationen, via skiss och idé, till teknik och praktiskt arbete med material.

MÅLERI

I programmet ser vi när **Carl Hammond** skissar fram sina målningar med blyertspulver och bomullsrondeller, hur han arbetar med komposition, detaljer och skärpa för att få fram hyperrealistiska målningar. Vidare möter vi **Sigrid Sandström**, vars måleri är geometriskt och abstrakt och arbetas fram med hjälp av trasor, tejp och borstar.

FOTOGRAFI

Vi möter fotokonstnären **Ulf Lundin** som studerar och filmar människor i ett kontorslandskap, när de arbetar och under deras vardagsrutiner. Dessutom får vi träffa **Julia Peirone** som är mest känd för sina porträttfotografier av tonårsflickor som fångats av kameran just när de inte har kontroll över sitt utseende.

SKULPTUR

Här får vi träffa **Hanna Beling** som bygger figurer av vax som hon sedan bearbetar på olika sätt. Vidare möter vi **Thomas Karlsson** som arbetar fram sina skulpturer i ett 3D-program likt en mönsterkonstruktör för att sedan skära till delar till sina wellpapp-skulpturer analogt.

GRAFFITI OCH STREETART

Vi följer med graffitikonstnären **Linus "Yash" Lundin** när han målar i Rågsved, vi ser hur han använder sig av rutnätsteknik för att överföra skisser på papper till stora väggmålningar. Graffitimålaren **Emma "Emmilou" Simu** sprayar ett porträtt av Laleh på favoritväggen i Märsta.

ARTITYD PERSPEKTIV

4 avsnitt x 8.30 minuter

I ARTityd perspektiv följer vi tre unga reportrar i deras möten med konsten på aktuella utställningar på museum, i gallerier och i andra sammanhang då de undersöker samtidskonsten ur ett historiskt perspektiv. På vilket sätt präglas konsten idag av konsten förr? Reportrarna möter konstnärer och tar reda på hur de inspirerats av konsthistorien. De träffar även konstexperter med vilka de samtalar om olika konstnärliga uttryck i samtidskonsten och om hur dessa möter tankar och idéer om identitet, tillhörighet, politik, globalisering och möten över kulturella gränser.

KONCEPTKONST

I programmet besöker reportrarna konstnären **Meriç Algün Ringborg** för att prata om hennes konst. De pratar med **Ulf Eriksson**, intendent på Moderna Museet om konceptkonst och tittar på konstnären **On Kawara** och samtalar om idén om konst och konsten som idén om konsten.

SELFIE/FOTO

Reportrarna har en fotosession med konstnären **Ulf Lundin** och diskuterar vad en selfie är och vad ett självporträtt är, och vad som är skillnaden mellan dem två. De pratar med **Ylva Hillström**, intendent på Moderna Museet och tittar på viktiga självporträtt i museets samlingar.

POLITISK KONST

Vi får möta **Victor Marx**, politisk arkitekt, och vara med när han bygger fågelholkar åt hemlösa för att skapa situationer och mana till eftertanke. I en historisk tillbakablick tittar vi på politiska situationister och **Ylva Hillström**, intendent på Moderna Museet, berättar för oss om konstruktivismen och om vår tids mest berömda politiska konstnär, **Ai Wei Wei**.

SURREALISM

I programmet diskuterar **Ulf Eriksson**, intendent på Moderna Museet, surrealism med en av de unga reportrarna. En annan reporter träffar konstnären **Meta Isæus-Berlin** när hon berättar om sin surrealistiska konst.

SÅ HÄR KAN MAN ANVÄNDA ARTITYD

Här följer några tips och idéer kring hur man kan arbeta vidare med ARTityd, och de program som ingår, tillsammans med elever. Vi ger också förslag på vilka ämnen som passar att skapa samarbeten med kopplat till innehållet i ARTityd.

- I programmen prövar reportrarna att själva skapa konst inom olika genrer. Inspireras av dem och arbeta med uppgifter liknande dem i programmen. Se ett av de kortare avsnitten i klassrummet för att

väcka tankar och starta diskussioner. Använd de längre programmen som fördjupning inför uppgifter. På ur.se finns en klippfunktion som gör det enkelt att välja ut de delar av programmen som man vill använda.

- I tabellen har vi samlat teman som programmen berör så att du ser vilka program som med fördel kan användas ihop. Du finner symboler i rutorna på program där frågeställningarna berör liknande områden.

ARTITYD PERSPEKTIV	ARTITYD ATELJÉN	ARTITYD
Avsnitt: konceptkonst Frågan om idén om konsten och konsten som idé		Sirous Namazi – konceptkonst ▲ Hur vi minns och hur objekt kan förstärkas i minnet. Går det att återskapa minnesbilder så att de liknar det som var? Hur kan man använda konsten och sitt konstnärskap för att bearbeta personliga trauman?
Avsnitt: politisk konst Om konsten för att skapa situationer och för att väcka eftertanke.		Victor Marx – politisk arkitektur och konst ● Vem har rätt att påverka och utveckla samhället och vilken och vems kulturytring ska få ta plats i det offentliga rummet.
Avsnitt: selfie/foto Vad är ett självporträtt? Vad är en selfie? Vad är skillnaden?	Fotografi Intimitet, makt, utmana gränser, närhet, sanning. Vad är ok, vad är inte?	Maria Friberg – fotografi och video Om mansbilden och att få lov att få vara människa
	Graffiti och street art Hur arbetar man tekniskt för att utföra en stor målning?	Graffiti och gatukonst ● Hur ska man göra för att få hålla på med det man vill i livet? Är graffiti konst eller vandalism eller kan det vara både och? Varför är graffiti så kontroversiellt? Vad är skillnaden mellan fin och ful konst? Kan en laglig graffiti vägg hjälpa till att göra graffiti mer laglig generellt?
Avsnitt: surrealism Undermedvetet/omedvetet konstskapande	Målning Att se, förhandlingen mellan konstnären och duken.	
		Kultivator konstkollektiv ● – ekologiskt jordbruk och bildkonst Om hållbarhet, att leva närmare naturen, att visa att människan är en del av kretsloppet och att skapa en bättre värld att leva i.
	Fotografi Intimitet, makt, utmana gränser, närhet, sanning. Vad är ok, vad är inte?	Catti Brandelius – performance Om ålder, hur vi dömer andra människor, hur andra i vår omgivning har fördomar gentemot oss och vilka förväntningar vi har på oss, men också om hur vi sätter gränser för oss själva och hur man kan bryta mot dem. Vem är det egentligen som bestämmer vad vi kan och inte kan göra?.
	Skulptur Hur man inspireras, hur man för över digitala skisser till verkligheten	Matti Kallioinen & Lisa Jonasson ■ – performance, texttryck, installation, screentryck, collage Vad som inspirerar konstnärerna, hur det kommer sig att de vill arbeta med konst, vad de vill förmedla och hur man förenar konstnärskapet med det vardagliga livet.
Avsnitt: politisk konst Om konsten för att skapa situationer och för att väcka eftertanke.		Saadia Hussein – konstnär och illustratör ▲ ■ Om hem, om vad hem är, om hem kan sträcka sig utanför gränser, vad konst är för folket, om kamper kopplade till förflyttningar, om möten, platser, resor, ursprung och identitet.

KONCEPTKONST

Samarbeta med andra ämnen: svenska, so, musik

- Arbeta med företeelser i samhället som du tycker kan belysas eller exemplifieras genom konsten. Kanske är det något du tycker är orättvist eller konstigt, kanske är det något du tror att andra inte tänker på så mycket, men som du har uppmärksammat. Kanske är det något från sociala medier eller som du har läst eller hört talas om. Försök att gestalta dina tankar med ord eller meningar som du sedan bearbetar i en bild. Eller gör ljudinstallationer som fångar en känsla eller en tanke eller som väcker en känsla hos andra.
- Försök att minnas något som påverkat dig starkt, ett tidigt minne, en känsla, ett konstverk eller liknande. Försök att fånga minnet med ord. Skriv ner orden på ett papper. Försök nu att stryka så många ord du kan utan att minnet försvinner och du tappar känslan av det. Bearbeta orden genom att jobba med typsnitt. Hitta ett passande typsnitt som förstärker minnet och känslan i det. Fundera härnäst över vilken layout du vill att orden ska ha så att sammanhanget förstärks ytterligare. I vilken kontext/medium ska orden stå? På ett vykort, i en bok, på ett skivomslag, som sms? Gör en utställning med orden. Förstår du andra vilken känsla du vill förmedla?

SELFIE/FOTO

Samarbeta med andra ämnen: slöjd, teknik, svenska

- Det finns olika typer av självporträtt; det finns rena porträtt som tavlor, det finns fotografiska porträtt, det finns monogram, det finns visitkort, det finns autobiografier och så vidare. Gör ett självporträtt eller en selfie i valfri uttrycksform. Vad vill du använda för att beskriva dig själv för andra? Finns det symboler du kan använda? Finns det tankar eller egenskaper du hellre sätter ord på?

- Traditionellt har monogram använts för att tryckas på tillhörigheter eller broderats in på föremål i hemmet. Hur ser ett modernt monogram ut? Kan du använda återbruk för att skapa ditt monogram?
- Måla eller fotografera ett självporträtt. Låtsas att du levde för länge sedan, innan kamera fanns tillgängligt för alla. Tänk dig att detta är det enda porträtt som kommer att finnas av dig. Hur skulle du då vilja se ut i bilden? Fundera över bakgrund, rekvizita, eventuella symboler med mera och försök att få med det i självporträttet. Hur kan saker och material förstärka bilden? Väljer du att måla eller fotografera? Färg eller svartvitt?
- Jämför med hur bilden skulle se ut om det i stället var en selfie du tog. Vad skulle skillnaden bli?

POLITISK KONST

Samarbeta med andra ämnen: so, svenska, slöjd, no

- Fundera över stadsbilden i din närmiljö. Gå ut i omgivningarna och försök känna efter hur de olika miljöerna påverkar din sinnesstämning och dina känslor. Vad finns det för platser för möten mellan människor i närmiljön? Finns det icke-platser – platser som inte används eller som folk undviker? Hur skulle stadsbilden kunna användas i ett konstnärligt sammanhang för att skapa situationer och leda till eftertanke? Hur skulle du vilja förändra stadsbilden så att miljöerna i den kan utnyttjas av alla dess medborgare? Bygg modeller över hur man skulle kunna använda miljön. Titta på kartor över stadsdelen. Stämmer bilden du får från kartan med bilden du får från samhället när du är ute i det?
- Undersök koncepten Urban Gardening och Urban Knitting. Hur har de rörelserna arbetat med stadsmiljön för att göra den mjukare?
- Följ i Victor Marx spår och bygg miniatyr-fågelholkar till hemlösa och placera ut på en karta i skolans

närmiljö. Var skulle fågelholkarna kunna stå i verkligheten? Hur tänker och resonerar ni?

SURREALISM

Samarbeta med andra ämnen: musik, språk

- Ta avstamp i dina egna drömmar. Hur skulle du välja att gestalta dem? Om du inte minns dina drömmar, hur skulle du gestalta dina känslor eller ditt inre? Måla eller skulptera, eller gör ett assemblage eller en installation och försök att fånga drömmen eller känslan. Kan du förstärka den ytterligare med till exempel ljud eller språk? Surrealismen strävade efter ett slags automatism för att man istället skulle komma i kontakt med sitt undermedvetna eller omedvetna. Försök att inte tänka efter så mycket när du skissar på projektet, utan försök låta konstverket "komma till dig". Diskutera om det fungerar. Vad behöver du göra för att koppla bort medvetna tankar?
- Sätt på lugn eller avkopplande musik i bakgrunden. Teckna med blyerts eller färgpenna din omedelbara stream of consciousness. Försök att inte tänka efter för mycket utan låt ditt undermedvetna föra handen över pappret och teckna det den känner för. Bearbeta områden du vill förstärka, lämna andra. Försök att täcka hela pappret och att inte sudda. Låt andra se det du gjort efteråt och berätta för dig vad de ser. Kan de tyda ditt undermedvetna?

ARTITYD ATELJÉN

MÅLNING

- Experimentera med måleri genom att försöka tillföra/ta bort textur. Vad händer med måleriet när man målar laserande/pastost? Hur kan du göra för att få olika texturer och ytor?
- Pröva att arbeta i lager för att bygga upp en riktigt realistisk bild. Be din lärare och dina kamrater om feedback om hur du kan göra din bild ännu mer realistisk. Arbeta med ett litet område i taget av bilden, men ta ett steg tillbaka emellanåt för att se hela bilden.
- Måla ett landskap. Använd maskeringstejp för att skärma av ytor. Använd olika textur och teknik för de olika delarna av landskapet, t.ex. laserande för hav, pastost för skog, använd en duk eller svamp för gräs/åkrar etc. Hur blev bilden? Hade det blivit annorlunda om du inte använt olika tekniker för de olika ytorna? Vad har texturerna medfört till bilden?

SKULPTUR

- Pröva att skulptera i olika tekniker. I programmet använder Hanna Beling adderande teknik när hon tar lite vax i taget och bygger upp sin skulptur, pröva du med. Pröva sedan subtraherande teknik så att du börjar med ett stycke och tar bort för att få fram din skulptur. Vilken av teknikerna föredrar du?
- Gör en skulptur av ett djur med hjälp av assemblage. Fokusera på återbruk och använd bara återanvänt material till skulpturen. Välj en av följande in-

gångar till skulpturen; antingen väljer du material till skulpturen utifrån vad som passar till det djur du valt eller också väljer du vilket djur du vill avbilda utifrån det material du valt.

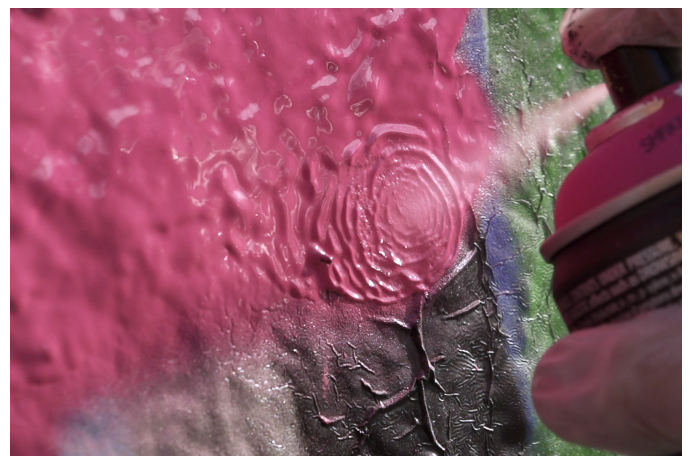
FOTOGRAFI

- Gör några olika projekt där du prövar att fotografera både dokumentärt och riggat. Hur skiljer sig de olika fotografi-formerna åt? Vad kan man göra/inte göra i de olika stilarna? Var det någon av formerna som fick dig att känna dig mer fri än den andra? Eller begränsad? Diskutera era upplevelser och om ni upplevde de två sätten olika vad kan det bero på?
- Gör en dokumentär fotografi-berättelse där du fotograferar dina fötter under en dag. Välj själv om du vill att berättelsen ska vara i svartvitt eller i färg. Talar dina bilder av dina fötter för sig själv eller skulle din berättelse behöva kompletteras med något annat uttryckssätt?

GRAFFITTI OCH STREET ART

- Arbeta med rutnätsteknik och gör om en liten skiss till en stor bild. Gör en färgbild och arbeta fram den med highlights först för att sedan lägga till skuggorna. Pröva att skriva graffitti-bokstäver. Hur skiljer de sig från vanliga bokstäver?

- Pröva egen spraymålning genom att använda schabloner som du skär ut från skisser och/eller maskeringstejp. Spraya med hjälp av sugrör och vattenfärg på ett stort papper som du spänt på väggen.